

**STRATEGIJA ZA MLADE
OPŠTINE BRATUNAC
SA AKCIONIM PLANOM
2010-2012.g.**

maj 2010

SADRŽAJ

1. UVOD.....	3
2. ANALIZA STANJA.....	4
3. PRISTUP RJEŠAVANJU PROBLEMA.....	5
4. OPŠTI OPIS TRENUTNOG POLOŽAJA MLADIH.....	7
5. PLAN DJELOVANJA PO OBLASTIMA.....	8
5.1. Zapošljavanje i preduzetništvo mladih.....	8
5.2. Kultura, rekreativni život, učešće mladih u društvu i volonterski rad.....	14
5.3. Obrazovanje i kultura življenja.....	20
5.4. Informisanje mladih.....	25
5.5. Zdravlje mladih.....	30
5.6. Mirovne inicijative.....	33
6. SAŽETAK.....	37
6.1. Pregled troškova po godinama i oblastima.....	37
6.2. Provođenje i monitoring.....	37

1. Uvod

Teritorija opštine Bratunac se nalazi u istočnom dijelu Bosne i Hercegovine, kao dio Republike Srpske. Prostire se na preko 293 km² između susjednih opština: Srebrenice na jugozapadu, Milića na sjeverozapadu i Zvornika na sjeveru. Rijeka Drina formira granicu Bratunca sa Srbijom (opština Ljubovija i Bajina Bašta), u dužini od 68 km. Pored gradskog područja, postoji još 50 naselja sa gustinom naseljenosti od 75 lica po km². Zemljište uz rijeku Drinu obuhvata oko 30% ukupne teritorije opštine. Ukupan broj stanovnika u 27 mjesnih zajednica iznosi cca 21.000 , a broj mladih starosne dobi od 14 do 30 godina je cca 5 300.

Upravo ovaj podatak je uticao da opština Bratunac prepozna potencijal mladih i prihvati obavezu da uspostavi i vodi sistemsku brigu o njima. Mladi naše opštine u dobi od 14 do 30 godina, čine više od četvrtine ukupnog stanovništva i uzimajući u obzir činjenicu da od resursa koje nude mladi ljudi zavisi budućnost naše zajednice, Opština Bratunac želi stvoriti sredinu koja će omogućiti kvalitetan život ove populacije, ali i uticati da se mladi ljudi aktivno uključe u rješavanje svih društvenih problema .Potrebno je omogućiti mladim ljudima da predstave svoje kreativne ideje i podržati one koje doprinose unapređenju života na ovim prostorima.

Inicijalna ideja za izradu dokumenta nastala je usljed odsustva strateških programa za mlade, kao i zbog nepostojanja razumjevanja za mlade i problema sa kojima se ova populacija suočava. Na razvoju Omladinske politike u Bratuncu i izradi Strategije za mlade partnerski su učestvovali aktivni mladi,eksperti iz raznih oblasti, izvršna i zakonodavna vlast.

Strategija za mlade je dokument koji definiše:

- ❖ **Presjek trenutnog stanja i položaja mladih u opštini Bratunac i analizu problema sa kojima se najčešće mladi sreću (Omladinska politika)**
- ❖ **Formulisanje mjera (programa za rješavanje definisanih problema mladih ljudi (Akcioni plan)**

Zakonski osnov za donošenje Strategije za mlade imamo u Zakonu o omladinskom organizovanju RS koji je usvojila Narodna Skupština RS u novembru 2004. godine, izvod iz Zakona:

Član 15.

Srednjoročni i kratkoročni plan omladinske politike donosi za područje grada ili opštine,skupština grada ili opštine na prijedlog nadležne komisije za mlade, uz učešće omladinskog savjeta opštine ili grada.

Plan omladinske politike iz stava 1.ovog člana, mora biti u skladu sa Omladinskom politikom Republike Srpske (srednjoročni i kratkoročni period)

Pisanjem, usvajanjem i realizacijom Strategije za mlade OPŠTINA BRATUNAC iskazuje jasno i dugoročno opredjeljenje u stvaranju socijalnih, obrazovnih, kulturnih, materijalnih, političkih i drugih uslova za trajnu dobrobit mladih te njihovo aktivno, potpuno i odgovorno učestvovanje u društvenoj zajednici.

2. Analiza stanja

Kreiranje i razvoj omladinske politike Opštine Bratunac temelji se na preporukama relevantnih evropskih dokumenata: SIROP (12 elemenata/mehanizama)¹,¹¹ pokazatelja za državnu omladinsku politiku² Evropskog omladinskog foruma, te Evropske povelje o učešću mladih u životu na opštinskom i regionalnom nivou³.

To su sljedeći mehanizmi / elementi :

1. Referent za mlade
2. Komisija za mlade
3. Savjetodavni odbor mladih (SOM)
4. Međusektoralna saradnja
5. Budžet za mlade
6. Plan akcije
7. Omladinska infrastruktura
8. Informativna politika
9. Omladinsko istraživanje
10. Neformalno obrazovanje
11. Uključivanje/partnerstvo sa omladinskim organizacijama
12. Razmjena / mobilnost mladih

Od januara 2006.godine Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji radnih mjesta administrativne službe opštine Bratunac sistematizovano je radno mjesto Službenika za pitanja mladih. Osnovni cilj jeste uspostavljanje redovne komunikacije i saradnje sa omladinskim organizacijama, savjetima učenika, neformalnim grupama mladih ljudi i uspješnim pojedincima, te drugim vladinim strukturama koje se bave pitanjima mladih, kao i skupštinskom Komisijom za mlade.

Na području opštine Bratunac funkcionišu dvije omladinske organizacije i Savjet učenika Srednje škole.

Najaktivnija omladinska organizacija Odisej funkcioniše od 2001.g. kada su mladi pritisnuti teškim socio-ekonomskim problemima odlučili da osnuju organizaciju i kroz njen rad pomognu unapređenju položaja mladih i izgradnju civilnog društva.

U toku 9 godina svog postojanja Organizacija je imala vrlo teških trenutaka (neposjedovanje vlastitih prostorija i opreme za rad, neizgrađen imidž, slaba saradnja sa omladinskim organizacijama u regionu i lokalnim vlastima), ali i onih, sa kojima se mogu samo pohvaliti.

Presudan momenat za Organizaciju je bio mjesec juni 2002.g. kada je sa još sedam NVO iz regiona uključena u Program « Jačanje demokratije u istočnoj BiH » koji je sprovodio CARE INTERNATIONAL . Ovaj program je Organizaciji osim treninga obezbjedio neophodnu opremu za rad i prostorije, te tako stvorio uslove za aktivniji i konkretniji rad.

1 SIROP –Specijalni izvještaj o razvoju omladinske politike,OIA BiH

2 Evropski omladinski forum, Jedanaest pokazatelja (državne) politike mladih

3 Savjet Evrope-Povelja uključena u Rezoluciju 237 Stalne konferencije predstavnika lokalnih i regionalnih vlasti u Evropi,usvojena 19.marta 1992.godine

Od osnivanja Organizacije, do danas, trideset članova je prošlo niz seminara, radionica i okruglih stolova u BiH i Hrvatskoj. Međutim, većina članova koji su prošli razne vidove edukacije je napustilo Organizaciju zbog studiranja, promjene mjesta stanovanja, zasnivanja porodice ili radnog odnosa i ono što je najprioritetnije je edukacija novih i mlađih članova

ODISEJ trenutno broji 115 članova od kojih je, nažalost, aktivno samo njih 15.

Druga omladinska organizacija je OO „Bogumil“ iz Konjević Polja, koja je okupila mlade bošnjačke nacionalnosti i s obzirom da je nedavno osnovana još nema značajnijih rezultata u radu.

U Bratuncu, kao i u ostalim gradovima BiH, mladi su prilično nezainteresovani za društveni život zajednice, što je prouzrokovano teškom socio-ekonomskim stanjem u državi, pa među njima vlada velika apatija i stanje opšte besperktivnosti.

U toku 2006.godine u mnogome su se poboljšali uslovi rada omladinske organizacije i Savjeta učenika Srednje škole, a samim tim je i njihov rad postao kvalitetniji i prepoznatljiviji u zajednici.

Preduslov za to je bio otvaranje Omladinskog multifunkcionalnog centra, prostora u kome se obavljaju funkcije edukativno – informativnog centra, Internet-kluba, pružanja tehničkih usluga za inicijative mladih, čitaonice, te služi za društvene, klupske i zabavne sadržaje. Projekat otvaranja Omladinskog centra je podržan od strane GTZ-a (Njemačko društvo za tehničku saradnju), a pristup Centru imaju svi mladi, bez obzira na pol,naciju i hendikep.

Direktna podrška u otvaranju Centra dobijena je od Opštine i predstavnika SŠC-a, koji su besplatno ustupili prostor površine 60 m² u sklopu sportske dvorane, a koja je u vlasništvu škole. Zbog neposredne blizine Centra i srednje škole, očekuje se da će najveći broj korisnika biti srednjoškolci kojih trenutno ima 435.

Posljednjih godina u Bratuncu je evidentan povratak velikog broja bošnjačke populacije u njihova predratna mjesta stanovanja , ali nije ostvaren značajniji dijalog između njih i srpskog stanovništva.Usljed toga se mladi povratnici osjećaju marginalizovani i isključeni iz društvenog života zajednice. Sigurno je da Omladinski resursni centar ima veliku ulogu u procesu reintegracije mladih povratnika i pomirenja među narodima, kao mjesto na kojem se najbrže dolazi do zajedničkih kontakata i kroz koje se negativni stereotipi i predrasude najbrže napuštaju.

U 2011.godini trebala bi biti završena rekonstrukcija i dogradnja Doma kulture (Opština i UNDP su do sada obezbjedili oko 780.000 KM). Dom kulture se nalazi u samom centru grada gdje mladi provode izuzetno puno vremena i u njemu će biti smještene kancelarije svih nevladinih i omladinskih organizacija, biblioteka, bioskopska sala i mnogi drugi sadržaji neophodni da kulturni život zajednice učine raznovrsnijim i bogatijim.

3. Pristup rješavanju problema

Omladinsko istraživanje je početni element u razvoju omladinske politike.Riječ je o ispitivanju mišljenja mladih, njihovih potreba, položaja, problema, itd..Istraživanje je i prvi korak u razvoju strategije i plana akcije.

U maju 2007.godine počele su aktivnosti na provođenju Istraživanja potreba mladih sa područja opštine Bratunac. Korištena je kombinacija različitih metoda istraživanja: anketni upitnik,intervju, okrugli sto i analiza statističkih podataka.

Da bi došli do pouzdanih podataka o potrebama i položaju mladih, a u cilju izrade dokumenta Strategije omladinske politike urađeno je, uz pomoć Njemačkog društva za tehničku saradnju (GTZ) Istraživanje, koje je obuhvatilo 120 ispitanika od 13 –35 godina. Učenici su anketirani u školama, uz predhodan dogovor sa školskim vlastima, svim ispitanicima je naglašeno da će se dobijeni rezultati koristiti u planiranju akcije koja će poboljšati položaj mladih, da je ispitivanje anonimno i dobrovoljno, odnosno da svako ko ne želi da radi ima puno pravo da odbije učešće u istraživanju.

Nakon Informacije o programu razvoja omladinske politike, sredinom mjeseca aprila 2006.g usvojena je Odluka o izradi dokumenta Strategija za mlade opštine Bratunac,dok je dokumentt u NACRTU usvojen u decembru 2007.godine.

Neposredno nakon usvajanja Odluke, imenovan je Tim za podršku za izradu dokumenta «Omladinska politika na lokalnom nivou».S obzirom da je od usvajanja nacrt Strategije,protekao duži vremenski period i da su se u međuvremenu izmjenile mnoge okolnosti i činjenično stanje u oblastima koje Strategija obuhvata, Načelnik Opštine je u februaru 2010.godine imenovao Tim za podršku za dopunu Nacrta strategije omladinske politike. Zadatak Tima za podršku je bio da dopuni Strategiju uzimajući u obzir i provedeno Istraživanje o problemima i potrebama mladih iz 2009 i 2010.god., te na osnovu toga utvrdi područja koja će Strategija obuhvatati, da kontaktira i lobira osobe koje svojim radom mogu doprinijeti poboljšanju položaja mladih u lokalnoj zajednici. Tim su sačinjavali predstavnici omladinskih organizacija,Savjeta učenika srednje škole, predstavnici Komisije za mlade i Službenik za pitanja mladih.

Na svim sastancima redovno su prisustvovali i predstavnici GTZ-a i OSCE-a koji su nam nesebično pružili podršku kroz su-organizovanje rada timova za razvoj omladinske politike, obezbjeđenje prostora i osvježenja prilikom organizovanja sastanaka, savjete i konsultantske usluge eksperata iz različitih oblasti.

Svaki član je dobio primjerak Istraživanja o problemima i potrebama mladih u Bratuncu i imao obavezu da isti pročita i upozna se sa prioritetima Istraživanja na osnovu kojih smo odredili programska područja koja Strategija obuhvata. Zajedničko mišljenje svih članova Tima za podršku je bilo da se mora biti realan i rukovoditi stvarnim,skromnim mogućnostima, kao i da se trebaju odabrati ciljevi koji će biti prilagođeni strateškim pravcima i ciljevima Opštine. Uvažavajući predhodno,Tim za podršku se usaglasio da Strategija tretira sljedeća programska područja :

- **Zapošljavanje i preduzetništvo mladih**
- **Kultura, rekreativni život,učešće mladih u društvu i volonterski rad**
- **Zdravlje mladih**
- **Obrazovanje i kultura življenja**
- **Informisanje mladih**
- **Mirovne inicijative**

4. Opšti opis trenutnog položaja mladih

Nakon provedenog istraživanja o problemima i potrebama mladih na području opštine Bratunac, analizirajući sve instrumente i rezultate istraživanja, došli smo do osnovnih zaključaka, i to :

1. Mladi u opštini Bratunac na svoju vlastitu budućnost ipak, i pored svega, gledaju umjereno optimistički. Velika većina ih smatra da će njihova budućnost biti bolja od sadašnjosti, a veoma mali broj ih smatra da će im budućnost biti nešto gora od sadašnjosti. Malo pesimističnije je viđenje budućnosti društva u cjelini, ali i ono je možemo reći neutralno (ni optimistično, ni pesimistično).
2. Mladi svoje slobodno vrijeme uglavnom provode neplanski.
3. U našoj opštini postoji potreba za prostorom za mlade, gdje bi oni mogli adekvatno provoditi svoje slobodno vrijeme i izražavati svoje kreativne mogućnosti. Potrebno je ulagati sredstva u obnovu i izgradnju omladinske infrastrukture.
4. Veliki problem u našoj, kao i u ostalim opštinama BiH, jeste nezaposlenost mladih ljudi. U cilju poboljšanja ovakve situacije trebalo bi preduzimati mjere za razvoj lokalne privrede u cilju otvaranja novih firmi i preduzeća, stvaranjem novih radnih mjesta na kojima bi se zapošljavali mladi ljudi, privlačenjem stranih i domaćih investicija, koristeći postojeće programe za zapošljavanje mladih ljudi i omogućavanje obavljanja pripravničkog staža nakon završetka školovanja.
5. Informisanost mladih o značajnim pitanjima za njihovu budućnost je na niskom nivou. Mladi nisu dovoljno upućeni ni o svojim mogućnostima učešća u procesu donošenja odluka, ni o upotrebi sredstava za kontracepciju, o negativnom djelovanju droge i alkohola i dr. Potrebno je poboljšati protok informacija vezanih za mlade putem Radio emisija, oglasnih tabli u gradu i MZ, kao i na opštinskoj web stranici, ali i organizovanjem javnih skupova na kojima se mogu dobiti povratne informacije od mladih.
6. Mladi u opštini Bratunac uzimaju malo učešća u radu lokalne zajednice, njihov društveni angažman je slab. Svoje aktivnosti uglavnom realizuju kroz redovno školovanje, a određeni broj učestvuje u radu pojedinih sportskih klubova i udruženja građana. U tom smislu i sama opština bi trebala omogućiti veće učešće mladih u radu lokalne zajednice, kroz moralnu i finansijsku podršku idejama i projektima mladih, kroz zapošljavanje mladih i obrazovanih ljudi na pojedinim mjestima, kroz organizovanje i finansiranje radionica, seminara i programa neformalne edukacije.
7. Na području opštine Bratunac omladinski nevladin sektor je nedovoljno razvijen. Potrebno je podsticati i podržati osnivanje omladinskih organizacija.
8. Učešće mladih u procesu donošenja odluka je ostvaren kroz angažman mladih opštinskih odbornika i rad Komisije za mlade. Potrebno je stvoriti uslove za druge vidove institucionalnog učešća mladih (savjetodavni odbor mladih)
9. Za dugoročno i sistemsko rješavanje problema mladih potrebno je ostvariti stalnu saradnju i koordinaciju sa drugim subjektima na području opštine Bratunac koji se bave pitanjima mladih i nastaviti proces istraživanja problema i potreba mladih.

5. Plan djelovanja po oblastima

5.1. Zapošljavanje i preduzetništvo mladih

1. Analiza stanja

Otežavajuće okolnosti koje utiču na ukupan razvoj opštine Bratunac, ali i RS u suštini ogledaju se u: nepostojanju sistematskih rješenja za zaustavljanje rasta nezaposlenosti – strategije razvoja u kojoj će okosnicu predstavljati strategija razvoja zapošljavanja, slabo razvijenom poslovnom okruženju, nestabilnom makroekonomskom okruženju i slaboj pokretljivosti radne snage.

Takođe, još uvijek nisu stvorene pravne pretpostavke za privlačenje stranih investitora, što bi dovelo do otvaranja novih radnih mjesta. Rezultat toga je velika nezaposlenost koja pogađa stanovništvo cijele Republike Srpske, pa samim tim i stanovništvo opštine Bratunac i negativno utiče na ukupno stanje u zemlji.

Sve promjene koje su se odvijale u privrednom životu, kako u Republici Srpskoj tako i na području opštine Bratunac, imale su znatno uticaja na kretanja na tržištu rada, prije svega na nezaposlenost kao ekonomsku kategoriju.

Uzrok nedovoljnog angažovanja mladih u razvijanju preduzetništva može se naći i u nepostojanju adekvatne obuke ili stečenih znanja iz poslovnih, preduzetničkih i menadžerskih vještina, što nas opet vraća na pitanje reforme obrazovanja. Ako bi se u okviru posebnog predmeta u srednjim stručnim školama usvajala preduzetnička znanja i vještine, učenici bi bili ohrabreni da već po završetku srednje škole i fakulteta, otpočnu sa prvim samostalnim koracima na tržištu rada.

Kad bi se tome dodalo i poznavanje tržišta rada i vještina aktivnog traženja posla, mladi bi bili u značajnoj mjeri osposobljeni za snalaženje na tržištu rada.

Postojeće stanje je takvo da su mladi često demotivisani da se zaposle na ona radna mjesta koja nisu atraktivna ili zahtijevaju fizički rad. Teško je naći posao u struci, a ono što se nudi ne privlači mlade.

Teška materijalna situacija ih navodi ipak, da rade i zapošljavaju se van struke, u buticima, kioscima, ugostiteljskim objektima.

Takođe, tu je i fizički rad, koji većina mladih izbjegava, iako može donijeti određenu zaradu. Ovdje se prije svega misli na poljoprivredne radove. I kada se zaposle, mladi su rijetko motivisani od strane poslodavaca da ostanu u radnom odnosu, jer se često dešava da ih poslodavci ne prijavljuju, te iz tog razloga ne uplaćuju ni poreze ni doprinose.

Sa 31.12.2009.godine na evidenciji Biroa za zapošljavanje u Bratuncu nalazila su se ukupno 3.954 nezaposlena lica, što je za 5,33% više u odnosu na isti period prethodne godine (sa 31.12.2008.godine na evidenciji Biroa nalazilo se 3.743 lica).

Dominantnu grupu na evidenciji i u apsolutnom i relativnom udjelu čine NK radnici, na drugom mjestu su KV radnici (III stepen stručne spreme), na trećem mjestu su lica sa srednjom stručnom spremom, na četvrtom mjestu su polukvalifikovani radnici i lica sa nižom stručnom spremom. Lica sa VSS bilježe rast za 47% u odnosu na isti period prošle godine, dok lica sa V stepenom stručne spreme (VKV radnici) bilježe blagi pad relativnog učešća u ukupnom broju evidentiranih lica.

U III stepenu najbrojnija zanimanja su: prodavač, mašinbravar, bravar, keramičar, metalostrugar, električar, vozač, konobar, kuhar..

Kod IV stepena obrazovanja najbrojnija zanimanja su : mašinski tehničar, građevinski tehničar, maturant gimnazije, hemijski tehničar, elektrotehničar, ekonomski tehničar, medicinski tehničar..

Najbrojnija zanimanja u VI stepenu su : ekonomisti, nastavnici predškolskog vaspitanja, inženjeri mašinstva, inženjeri građevinarstva..

Kod visoke stručne spreme – VII stepen – najbrojnija su sljedeća zanimanja: diplomirani ekonomista, diplomirani pravnik, diplomirani inženjeri tehnologije, profesori razredne nastave, profesor fizičkog vaspitanja, diplomirani pravnik unutrašnjih poslova..

Od ukupnog broja evidentiranih 3.954 privremeno nezaposlena lica, njih 3.105 aktivno traži zaposlenje, što je svakako i stvarna ponuda radne snage koja se nalazi na evidenciji Biroa za zapošljavanje u Bratuncu.

Od ukupno 3.105 privremeno nezaposlenih lica koja aktivno traže zaposlenje, 1.826 su lica sa stalnim prebivalištem, njih 662 imaju status prognanih i raseljenih lica i 615 nezaposlenih lica ima status povratnika.

Prema godinama starosti aktivne radne snage, na evidenciji se po brojnosti nalaze sledeće starosne grupe:

- najbrojnija je starosna grupa **do 30 godina**, (981 lice ili **31,59 %**)
- starosna grupa **od 30 – 40 godina** je druga po veličini (851 ili **27,40 %**),
- treća po brojnosti je starosna grupa **od 40 – 50 godina** (811 ili **26,11 %**,
- grupa starosne dobi **od 50 - 65 godina** čini 462 ili **14,87 %**.

**Tabelarni pregled starosne strukture nezaposlenih lica
U 2006.g.,2007.g.,2008.g.i 2009.godini**

OPIS		2006.god.		2007.god.		2008.god.		2009.god.	
		broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
S t a r o s n a s t r u k t u r	Од 15 - 18	6	0,19	4	0,13	3	0,10	4	0,12
	Од 18 - 20	80	2,55	84	2,91	70	2,38	78	2,51
	Од 20 - 24	389	12,40	299	10,38	310	10,54	304	9,79
	Од 24 - 27	292	9,31	266	9,23	274	9,31	295	9,50
	Од 27 - 30	281	8,96	246	8,54	266	9,04	300	9,66
	Од 30 - 35	462	14,73	402	13,96	453	15,40	465	14,97
	Од 35 - 40	382	12,18	363	12,60	350	11,90	386	12,43
	Од 40 - 45	460	14,67	414	14,37	380	12,92	395	12,72
	Од 45 - 50	413	13,17	402	13,96	411	13,97	416	13,39
	Од 50 - 55	272	8,67	264	9,16	285	9,69	317	10,20
	Од 55 - 60	86	2,74	104	3,61	115	3,91	120	3,86
	Од 60 - 65	12	0,38	31	1,07	24	0,81	25	0,80
	Преко 65 год.	0	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO		3.135		2.879		2.941		3.105	

Od ukupno 3.954 nezaposlena lica, 2001 su muškarci i 1953 su žene. Na evidenciji se nalazi 55 ratnih vojnih invalida, 112 članova porodica poginulih

boraca VRS, kao i 418 demobilisanih boraca VRS i 180 demobilisanih boraca A BiH.

2. Problemi mladih u oblasti zapošljavanja su:

1. Mladi nisu dovoljno zainteresovani i informisani o mogućnosti zapošljavanja.
2. Mladi su nedovoljno osposobljeni za savremene uslove rada: ne poznaju rad na računaru, ne govore engleski jezik.
3. Mladi nemaju dovoljno znanja o pokretanju vlastitog biznisa i ne poznaju mogućnosti malog poduzetništva.
4. Zbog nedovoljne upućenosti mladi često odabiru zanimanja s kojima imaju malu mogućnost za zapošljavanje nakon završetka škole. Pojam profesionalne orijentacije im je nepoznanica.
5. Ne postoje olakšice od strane Opštine prilikom pokretanja malog biznisa, za mlade starosti do 30 godina.
6. Mladi nisu dovoljno upoznati sa načinom pisanja CV-a i sa metodom intervjuisanja prilikom zapošljavanja.

Prema rezultatima Istraživanja o problemima i potrebama mladih koje smo proveli u martu 2010.godine, mladi od kojih je 90 iz gradskog, a 38 iz ruralnog područja, o problemu nezaposlenosti su se izjasnili odgovarajući na sljedeća pitanja:

1. Mogućnosti zapošljavanja mladih u opštini Bratunac su:

	GRAD	SELO
a) dobre	-	2,63%
b) zadovoljavajuće	2,22%	2,63 %
c) loše	97,77%	94,73%

2. Po Vašem mišljenju da biste dobili posao morate

	GRAD	SELO
a) imati odgovarajuću školsku spremu	13,33%	7,89%
b) imati vezu	70,37%	73,68%
c) učlaniti se u političku partiju	12,22%	13,15%
d) drugo	3,33%	5,26%

3. Da li imate iskustva u malim biznisima

	GRAD	SELO
a) da	36,66%	21,05%
b) ne	63,33%	78,94%

4. Da li smatrate da možete naći zaposlenje nakon završetka škole

	GRAD	SELO
a) da	23,33%	23,68%
b) ne	76,66%	76,32%

5. Da li ste spremni da promijenite mjesto boravka radi zaposlenja

	GRAD	SELO
a) da	86,66%	94,73%
b) ne	13,33%	5,26%

3. Podjela problema po bitnosti i hitnosti njihova rješavanja

<u>vrlo hitno ali nebitno</u>	<u>vrlo hitno i vrlo bitno</u> <ol style="list-style-type: none">1. Mladi nisu dovoljno zainteresovani i informisani o mogućnosti zapošljavanja2. Mladi su nedovoljno osposobljeni za savremene uslove rada: ne poznaju rad na računaru, ne govore engleski jezik.3. Mladi nemaju dovoljno znanja o pokretanju vlastitog biznisa i ne poznaju mogućnosti malog poduzetništva.
<u>nije ni hitno bi bitno</u>	<u>nije hitno ali je bitno</u> <ol style="list-style-type: none">4. Zbog nedovoljne upućenosti mladi često odabiru zanimanja s kojima imaju malu mogućnost za zapošljavanje nakon završetka škole. Pojam profesionalne orijentacije im je nepoznanica.5. Ne postoje olakšice od strane Opštine prilikom pokretanja malog biznisa, za mlade starosti do 30 godina.6. Mladi nisu dovoljno upoznati sa načinom pisanja CV i sa metodom intervjuisanja prilikom zapošljavanja.

Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije	Troškovi
5.1. Zapošljavanje i preduzetništvo mladih					
Mladi nisu dovoljno zainteresovani i informisani o mogućnostima zapošljavanja.	Informisani mladi koji aktivno traže zaposlenje upoznati su sa modernim mogućnostima zapošljavanja.	- provesti kampanju za promociju biroa za zapošljavanje, -kampanjom podstaći mlade da traže posao i da stalno tragaju za njim. - redovno pregledavanje web stranica za posao i prezentacija istih	Kontinuirano tokom sve tri godine	- Biro za zapošljavanje, opština Bratunac, - omladinski centar - međunarodne org.	2010:2.000 KM* 2011:2.500 KM* 2012:3.000 KM* *Iz drugih izvora
Mladi, posebno iz ruralnih sredina su nedovoljno osposobljeni za savremene uslove rada, ne poznaju rad na računaru i engleski jezik.	Mladi su edukovani za rad na računarima i osnovama engleskog jezika, što im olakšava pronalazak poslova.	- organizovati kurseve rada na računaru i kurseve engleskog jezika za nezaposlene mlade	- tokom sve tri godine, na svaka dva mjeseca	Opština Bratunac, Biro za zapošljavanje, -NVO - savjeti MZ -škole	2010: 500 2011: 1.000 2012: 1.500
Mladi nemaju dovoljno znanja o pokretanju vlastitog biznisa i ne poznaju mogućnosti malog preduzetništva.	Nezaposleni mladi su obučeni i pokreću vlastite male biznise.	- uraditi promociju kreditnog investiranja u mlade - organizovati edukaciju na temu preduzetništva i izrade biznis planova.	Kontinuirano tokom sve tri godine	Biznis centar Srebrenica, Biro za zapošljavanje, Opština Bratunac, NVO , Banke i Mikro kreditne organizacije.	2010: 100 KM 2011: 200 KM 2012: 300 KM
Zbog nedovoljne upućenosti mladi često odabiru zanimanja s kojima imaju malu mogućnost za zapošljavanje nakon završetka škole. Pojam profesionalne orijentacije im je nepoznanica.	Mladi znaju koja su zanimanja u opštini deficitarna i upoznati su sa aktuelnom ponudom i potražnjom zanimanja u regionu.	- organizovati sajmove u Srednjoj školi i osnovnim školama - uraditi prezentaciju obrazovnih profila u Srednješkolskim centrima i na fakultetima.	Maj 2010 Maj 2011 Maj 2012	Biro za zapošljavanje, Opština Bratunac, NVO , Fakulteti , Savjeti učenika osnovnih i srednje škole.	2010: 200 KM 2011: 300 KM 2012: 400 KM

<p>Ne postoje olakšice od strane opštine za pokretanje malog biznisa mladima do 30 godina.</p>	<p>Opština donijela uredbe o subvencionisanju malih biznisa mladih do 30 godina. Ohrabreni ovim potezom mladi se lakše odlučuju za pokretanje malog biznisa.</p>	<p>- potpomoći male biznise za mlade sa kreditnim sredstvima opštine - opština subvencionira privatna preduzeća koja zapošljavaju mlade osobe - uvesti poreske olakšice za mlade koji prvi put pokreću mali biznis u prvih nekoliko godina funkcionisanja.</p>	<p>Kontinuirano tokom sve tri godine</p>	<p>Biro za zapošljavanje, Opština Bratunac, banke, mikrokreditne organizacije.</p>	<p>2010: 0 2011: 30.000* 2012: 30.000* *Iz drugih budžetskih stavki</p>
<p>Mladi nisu dovoljno upoznati sa načinom pisanja CV (biografije) i sa metodom intervjuisanja prilikom zapošljavanja.</p>	<p>Mladi su osposobljeni za lakše i učinkovitije traženja posla. 20 % mladih prijavljenih na Birou za zapošljavanje su prošli obuku i naučeno koriste u potrazi za poslom</p>	<p>- Organizivati i sprovesti obuku o metodama i načinima aktivnog traženja posla (Web portali.), o pisanju biografije i prijavnog pisma i načinu predstavljanja na intervjuima</p>	<p>U kontinuitetu tokom sve tri godine.</p>	<p>Biro za zapošljavanje, Opština Bratunac, škole Omladinske organizacije, NVO, Međunarodne organizacije</p>	<p>2010: 300 KM 2011: 400 KM 2012: 500 KM</p>

Troškovi po godinama:

Godina	Iznos
2010	1.100 KM
2011	1.900 KM
2012	2.700 KM
ukupno:	5.700 KM

5.2. KULTURA, REKREATIVNI ŽIVOT, UČEŠĆE MLADIH U DRUŠTVU I VOLONTERSKI RAD

1. Analiza stanja

Kultura i sport kao opšte društvene pojave igraju veoma važnu ulogu u životu svakog pojedinca, u njegovom razvoju, pogledima na svijet i očuvanju same tradicije i duha. Pored toga, važnu ulogu u samom obrazovanju, kao podloga za dalji društveni razvoj i sticanje nekog iskustva, ima i pružanje prilike mladima za iskazivanje i ostvarivanje njihovih ideja kroz učešće u društvu i volonterski rad.

Trenutno najveći broj mladih na području naše opštine se u slobodno vrijeme bavi sportom kroz angažovanje u raznim sportskim klubovima, školama i podmlacima sportskih klubova. Društveni problem je kako omladinu aktivirati da se bavi sportskim aktivnostima, kako je zainteresovati da bude učesnik u organizaciji sportskih zbivanja. Škole kao pokretači pionirskog i juniorskog sporta, ne mogu ili neće da se uhvate u koštac sa ovim problemom, a posebno pedagozi fizičke kulture, koji su dozvolili da se organizacionim poslovima u sportu bave lica kojima to nije profesionalno opredjeljenje. Takođe, sportski klubovi nisu dali akcenat na razvoj pionirskog sporta, već se bave dovodenjem igrača sa strane i takmičenjem u što većem rangu, a rad u školama se sveo samo na redovne časove, što je malo da bi djeca stekla pozitivnu sliku o sportu.

Sportski tereni koji se grade ili saniraju u MZ i školama, uglavnom su pogodni za fudbal i rukomet, dok ne postoje teniski tereni i tereni za atletiku. Izgradnjom ovakvih terena bi se omogućio bogatiji izbor sportskih sadržaja, koji bi svakako doprinijeli i većem uključivanju djevojčica u sportske aktivnosti.

Na području opštine Bratunac mladima su na izboru 2 fudbalska kluba sa selekcijama podmladaka, 1 košarkaški klub sa muškom i ženskom selekcijom, 2 karate kluba, 1 ženski odbojkaški klub i Škola tenisa.

Sportski klubovi

1. FK «Bratstvo»- Bratunac
2. FK «Polet»-Kravica
3. Karate klub «Miloš Delić»
4. Karate klub «Tigar»
5. Košarkaški klub «Bratunac»
6. Ženski odbojkaški klub « Bratunac»
7. Eko rafting klub „ Rajska plaža“
8. SRD „ Drina“ Bratunac

Sportski tereni na području opštine:

1. Sportska dvorana u Bratuncu
2. Gradski fudbalski stadion (koji je potrebno dovršiti izgradnjom pomoćnog fudbalskog terena i atletske staze)
3. Asfaltni tereni za male sportove u okviru:
 - OŠ «Vuk Karadžić»-Bratunac,
 - OŠ «Branko Radičević»-Bratunac,
 - OŠ «Petar Kočić» Kravica
 - MZ Polom

- Srednjoškolski centar
- MZ Osamsko
- MZ Krasanpolje
- MZ Bjelovac
- MZ Fakovići.
- MZ Konjević Polje

Kada su kulturna zbivanja u pitanju u zadnjih nekoliko godina napravljen je manji pomak, ali je to nedovoljno. Zbog kašnjenja završetka radova na zgradi namjenjenoj za kulturne manifestacije, nemoguće je organizovati pozorišne i bioskopske predstave, te druge kulturne manifestacije. Izgradnjom pozornice na trgu u Bratuncu omogućeno je organizovanje koncerata i drugih manifestacija, što se pokazalo veoma pozitivnim .

Učešće mladih u društvenom životu uveliko se razlikuje zavisno od mjesta stanovanja, jer se područje opštine sastoji od 2 zone: urbane i ruralne. Iako su mladi iz urbanog dijela nezadovoljni sa kulturnim dešavanjima i ponudom u gradu, mladima iz ruralnog područja se ne pruža nikakav kulturni sadržaj. Poseban problem su mjesne zajednice u kojima mladi nemaju mogućnost da se bilo gdje okupe, a zbog udaljenosti od grada i neredovnih autobuskih linija (posebno vikendom) mladi ostaju uskraćeni za kulturno sportske manifestacije koje se priređuju u Bratuncu.

Kulturno sportske manifestacije

- 1 Dani kulture
- 2 Novogodišnji turnir u malom fudbalu
- 3 Turniri u basketu i malom fudbalu na otvorenim sportskim terenima u samom gradu i u MZ tokom ljeta
- 4 Regata „ Drinski slalom“
- 5 Škobaljijada
- 6 Motorijada
- 7 Plivanje za Bogojavljenki krst
- 8 Drinski kup – takmičenje sportskih ribolovaca
- 9 Karate kup

„Narodna biblioteka“ Bratunac- raspolaže sa fondom od 33.270 knjiga, ima 937 članova i već drugu godinu ne naplaćuje članarine, što se pokazalo pozitivnim u tendenciji porasta broja čitalaca.

Osim navedenih, na području opštine Bratunac egzistiraju i sljedeće organizacije koje svojim radom obogaćuju kulturne sadržaje zajednice, a to su: KUD «Mladost», Omladinska organizacija «Odisej», Savjet učenika srednje škole, brojne sekcije (likovne, muzičke, literarne) u osnovnim školama, te Omladinski centar kao mjesto gdje se mladi okupljaju i koriste usluge u vidu raznih edukacija, seminara, sportskih aktivnosti, interneta, društvenih igara, čitaonica i organizovanja programskih kulturnih sadržaja.

2. Analiza problema mladih iz oblasti radne grupe

Što se tiče problema mladih vezanih za područje kultura, rekreativni život, učešće mladih u društvu i volonterski rad, prema ranijim istraživanjima na području opštine Bratunac i uzorku ispitanih starosti od 13 do 35 godina došlo se do sledećih podataka:

1. mladi (80% mladića i 90 % djevojaka) većinu svog vremena provodi gledajući televiziju i koristeći internet **-smanjiti**
2. 50 % mladića i 32 % djevojaka svoje slobodno vrijeme provodi na sportskim terenima **-održati i povećati**
3. 22 % mladića i 25 % djevojaka je angažovano u omladinskoj nevladinoj organizaciji **-povećati**
4. 40 % mladića provodi vreme u kladionicama **-smanjiti**
5. 4 % mladića i 6% djevojaka ide na neformalnu edukaciju **-povećati**
6. 14 % mladića i 30 % djevojaka posjećuje kulturne institucije ili događaje **povećati**

3. Problemi mladih

1. Nedovoljan broj kulturnih dešavanja, bioskopskih i pozorišnih predstava koja bi zadovoljile potrebe mladih
2. Mladi u ruralnim MZ nisu uključeni u sportsko - kulturna dešavanja.
3. Mali procenat učešća mladih u društvenom, političkom i ekonomskom životu na nivou lokalne uprave.
4. Slobodno vrijeme mladih je neispunjeno, a i pored toga mali broj mladih je uključen u neki vid neformalne edukacije.
5. Nedovoljna uključenost mladih u volonterske akcije.

Analizirajući pitanja iz Istraživanja u 2010 god., došli smo do sljedećih podataka:

1. Da li postoje uslovi za upražnjavanje sportskih aktivnosti?

	GRAD	SELO
a) da	21,11%	21,05%
b) ne	22,22%	15,78%
c) moglo bi biti i bolje	56,66%	63,15%

2. U kojoj mjeri su zadovoljene kulturne potrebe?

	GRAD	SELO
a) u potpunosti	2,22%	-
b) djelimično	44,44%	50%
c) nikako	53,33%	50%

3. U kojoj mjeri mladi imaju uticaj na donošenje odluka

	GRAD	SELO
a) veliki uticaj	2,22%	10,53%
b) neznatan uticaj	26,66%	26,31%
c) nemaju uticaj	71,11%	63,16%

4. Podjela problema po bitnosti i hitnosti njihova rješavanja

<u>vrlo hitno ali nebitno</u>	<u>vrlo hitno i vrlo bitno</u> <ol style="list-style-type: none">1. Nedovoljan broj kulturnih dešavanja, bioskopskih i pozorišnih predstava koja bi zadovoljila potrebe mladih2. Mladi u ruralnim MZ nisu uključeni u sportsko - kulturna dešavanja.3. Mali procenat učešća mladih u društvenom, političkom i ekonomskom životu na nivou lokalne uprave.4. Slobodno vrijeme mladih je neispunjeno, a i pored toga mali broj mladih je uključen u neki vid neformalne edukacije.
<u>nije ni hitno bi bitno</u>	<u>nije hitno ali je bitno</u> <ol style="list-style-type: none">5. Nedovoljna uključenost mladih u volonterske akcije.

5. Definisane strateškog cilja za programsko područje

Opšti ciljevi:

1. Afirmisanje kulturno-društvenog života
2. Podržavanje rada omladinskog centra
3. Afirmacija programa neformalnog obrazovanja
4. Podsticanje kulturnih i sportskih programa i sadržaja kroz njihovu popularizaciju i obezbjeđenje finansijsko-materijalnih uslova
5. Obnavljanje malih olimpijskih igara u osnovnim i srednjim školama
6. Obnavljanje kulturno umjetničkog takmičenja osnovnih škola sa područja opštine
7. Podsticati izgradnju i uređenje rekreativnih terena za mlade
8. Podržavati izdavanje omladinskog časopisa
9. Povećanje učešća mladih u društvenom, ekonomskom i političkom životu
10. Afirmacija omladinskog rada i organizovanja
11. Podrška mladima u Mjesnim zajednicama, odnosno seoskim područjima

Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije	Troškovi
5.2. Kultura, rekreativni život, učešće mladih u društvu i volonterski rad.					
Nedovoljan broj kulturnih dešavanja, bioskopskih i pozorišnih predstava koja bi zadovoljile potrebe mladih, što za posljedicu ima slabu posjećenost kulturnim dešavanjima i institucijama.	Ponuda kulturnih dešavanja, bioskopskih i pozorišnih predstava je znatno poboljšana i prilagođena potrebama mladih. Povećan je broj mladih (za 30 %) koji posjećuju kulturna i druga dešavanja.	<ul style="list-style-type: none"> - potpomoći rad amaterskog pozorišta pri SŠC Bratunac - u Omladinskom centru osnovati privremeno kino sa projektorom 	Kontinuirano tokom sve tri godine	Omladinski centar, Opština Bratunac, Škole sa područja Bratunca, Kulturne ustanove	2010: 1.000 KM 2011: 1.200 KM 2012: 1.500 KM
Mladi u ruralnim MZ nisu dovoljno uključeni u sportsko - kulturna dešavanja.	Mladi iz ruralnih MZ su na vrijeme upoznati i sa dešavanjima i procenat njihovog učešća je znatno uvećan.	<ul style="list-style-type: none"> - organizovati turnire u basketu, odbojci, fudbalu i malom fudbalu na području cijele opštine Bratunac - pozivati i redovno informisati mlade u ruralnim MZ o kulturnim dešavanjima - obezbjediti troškove prevoza 	Kontinuirano tokom sve tri godine	Opština, MZ, škole, omladinske organizacije, kulturne ustanove, sportski klubov	2010: 500 KM 2011: 700 KM 2012: 1.000 KM
Mali procenat učešća mladih u društvenom, političkom i ekonomskom životu na nivou lokalne uprave.	Mladi pokazuju veći interes i aktivno učestvuju na javnim raspravama, okruglim stolovima i debatama. Mladi su upoznati sa strukturom opštinskih vlasti i mogućnostima uključivanja u sve oblike društvenog organizovanja.	<ul style="list-style-type: none"> - redovno pozivati mlade na okrugle stolove, javne rasprave i druge događaje, naročito one koje su tematski vezane za mlade. - organizovati radionicu na temu „Mladi i lokalna vlast“ - informisati mlade o mogućnostima uključivanja putem letaka, plakata, 	Kontinuirano tokom sve tri godine	Opština, Komisija za mlade, omladinske organizacije komisija za mlade, lokalni	2010: 200 KM 2011: 400 KM 2012: 600 KM

Nedovoljno organizovanih sportskih takmičenja u osnovnim i srednjoj školi	Uspostavljena organizovana takmičenja i omogućen olakšan odlazak na ista. Mladi iz ruralnih sredina uključeni u sportska dešavanja.	- ojačati sportske sekcije u školama i samoj opštini - organizovati „Male olimpijske igre“	Kontinuirano tokom tri godine	Opština Bratunac, Škole, sportski klubovi, Omladinske organizacije	2010: 500 KM 2011: 500 KM 2012: 500 KM
Slobodno vrijeme mladih je neispunjeno, a i pored toga mali broj mladih je uključen u neki vid neformalne edukacije.	Slobodno vrijeme mladih je ispunjeno na kvalitetan način. 20 % mladih obučeno je o temama o nevladinom sektoru, društvenom angažmanu. Mladi pokreću nove inicijative, a aktivizam mladih je povećan	- provesti organizovanu obuku mladih koja će obrađivati teme kao što su: građansko društvo, timski rad, volonterizam, pisanje projekata i iznalaženje sredstava, javno zagovaranje i odnosi s javnošću, metode omladinskog rad itd. - organizovati aktivnosti koje će obučanim mladima omogućiti da svoje teorijsko znanje primjene u praksi	Kontinuirano tokom tri godine	Opština Bratunac, škole, NVO, Omladinske organizacije, Međunarodne organizacije	2010: 0 2011: 200 KM 2012: 200 KM
Nedovoljna uključenost mladih u volonterske akcije	Građani Bratunca, a naročito mladi imaju promjenjenu svijest o volonterskom angažmanu i odazivaju se u većem broju na volonterske akcije u zajednici.	- provesti kampanju promocije volonterizma - organizovati redovne volonterske akcije na odabranim područjima i na kojima je to potrebno. - izvršiti izbor NAJ volontera godine	Kontinuirano tokom sve tri godine, po potrebi	Opština Bratunac, škole, NVO, omladinske organizacije	2010: 1.000 KM 2011: 1.200 KM 2012: 1.500 KM

Troškovi po godinama:

Godina	Iznos
2010	3.200 KM
2011	4.200 KM
2012	5.300 KM
ukupno:	12.700 KM

5.3 OBRAZOVANJE I KULTURA ŽIVLJENJA

1. Analiza stanja

Vaspitno-obrazovni rad na području opštine Bratunac odvija se u jednoj predškolskoj, tri osnovne škole i jednom Srednjoškolskom centru.

Nastava osnovnog obrazovanja izvodi se u tri centralne škole sa područnim odjeljenjima:

- Osnovna škola «Branko Radičević» u Bratuncu sa područnim odeljenjima u Polomu, Osamskom, Krasanpolju i Glogovoj;
- Osnovna škola «Vuk Karadžić» u Bratuncu sa područnim odjeljenjima Voljavica, Bjelovac, Tegare, Fakovići i Blječeva;
- Osnovna škola «Petar Kočić» u Kravici, sa područnim odjeljenjima u Konjević Polju i Pobuđu.

U centralnim školama se nastava izvodi od prvog do devetog razreda, a u područnim školama do petog razreda izuzev u osnovnoj školi u Konjević Polju gde se nastava takođe odvija do devetog razreda.

Srednjoškolski centar Bratunac obrazuje učenike u okviru tri struke;

- geodezija i građevinarstvo,
- mašinstvo i obrada metala i
- elektrotehnika.

Nastavu osnovnog obrazovanja u školskoj 2009/10. godini pohađa ukupno 1.600 učenika/ca u 90 odjeljenja, dok nastavu u srednjoj školi pohađa 435 učenik/ca u 20 odjeljenja.

Nastava u osnovnim školama je interaktivna. U okviru osnovne škole «Vuk Karadžić» postoji jedno kombinovano odjeljenje za učenike sa posebnim potrebama koje ima pet (5) učenika/ca, a nastavu sa njima izvodi diplomirani defektolog. U ostalim školama prisutan je jedan vid inkluzivne nastave, tako što se u onim odjeljenjima u kojim se nalazi dijete sa posebnom potrebom smanjuje broj druge djece – jer se jedno dijete koje zahtijeva dodatnu pažnju tretira kao dva djeteta bez poteškoća. U tom slučaju formira se i realizuje individualno prilagođen plan i program koji se izrađuje uz konsultacije sa stručnim licima.

Sve osnovne škole i srednjoškolski centar su svoju djelatnost uskladile sa Zakonom o osnovnom i Zakonom o srednjem obrazovanju, tako da se realizacija nastavnog plana i programa u potpunosti odvija u skladu sa njegovim odredbama.

U Srednjoškolskom centru aktivno radi Savjet učenika, koji ima svoje rukovodstvo, a po pravilu ga sačinjavaju predstavnici svih odjeljenja.

Opština Bratunac svake godine raspisuje Konkurs i stipendira studente sa područja opštine koji pohađaju visokoškolske ustanove. Ove godine će se iz budžeta izdvojiti 102.000 KM, a stipendiju će primati 205 studenata.

Resorno ministarstvo učestvuje u plaćanju prevoza učenika osnovnih škola dok opština potpomaže rad sekcija, finansira odlazak učenika na takmičenja, za Dan opštine uručuje novčane nagrade učenicima generacije, studentima sa najvećim prosjekom, kao i obezbjeđuje novčane nagrade za nagrađene literarne i likovne radove povodom obilježavanja dana Svetog Save

. Brojno stanje odjeljenja, učenika i radnika u školama na području opštine Bratunac u školskoj 2009/2010. godini

Ped.6 n	ŠKOLE	Broj odjeljenja	Broj učenika	Broj radnika	Broj radnika u nastavi	
OSNOVNE ŠKOLE						
1.	O.Š.“Branko Radičević“	38	716	75	55	
2.	O.Š.“Vuk Karadžić“	33	599	66	43	
3.	O.Š.“Petar Kočić“	19	285	41	29	
	SVEGA:	90	1.600	182	127	
SREDNJA ŠKOLA						
1.	Srednjoškolski centar Bratunac	20	435	46	32	
	SVEGA:	20	435	46	32	
	UKUPNO (a+b)	110	2.035	228	159	

. Podaci o učenicima (za sve škole)

UČENICI PRIMAJU	STIPENDIJU	35
	SOCIJALNU POMOĆ	80
PODACI O RODITELJIMA	BEZ OBA RODITELJA	7
	BEZ JEDNOG RODITELJA	115
	RODITELJI RAZVEDENI	86
	RODITELJI U INOSTRANSTVU	39
ZAPOSLENOST RODITELJA	OBA RODITELJA ZAPOSLENA	392
	JEDAN RODITELJ ZAPOSLEN	976
	OBA RODITELJA NEZAPOSLENA	619
ŠKOLSKA SPREMA RODITELJA	BEZ ŠKOLE	7
	ČETIRI RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE	32
	OSNOVNA ŠKOLA	465
	SREDNJA ŠKOLA	1.326
	VIŠA ŠKOLA	125
	FAKULTET	102
	NAUČNO ZVANJE	1

Prema rezultatima ankete, koja je sprovedena na uzorku od 120 ispitanika od 15 do 35 godina, njihovo mišljenje o sistemu obrazovanja i problemima vezanim za obrazovanje je sljedeće:

- upitani da procjene kakav je obrazovni sistem u BiH, najveći broj ispitanika, njih 37 % smatra da je zadovoljavajući dok 25% njih smatra da je loš;
- anketirani učenici smatraju da bi se mladi mogli više uključiti u reformu obrazovnog sistema. To mišljenje zastupa 37 % ispitanika dok 31% smatra da su mladi malo uključeni, a 13% da nisu nikako uključeni u reformu obrazovanja;
- odnos između nastavnika i učenika promijenjen je u zadnje vreme, 36% ispitanika smatra da je odnos na relaciji nastavnik-učenik dobar, 21% da zadovoljava dok samo 16% ispitanika misli da je taj odnos loš;
- obrazovni sistem BiH nije prilagođen mladima, tog mišljenja je 45% ispitanika dok procenat ispitanika koji misli da prati dovoljno ipak ne treba zanemariti jer tog mišljenja je 31% mladih a 14% da ni malo ne prati potrebe mladih. 6% njih smatra da prati u potpunosti;

Na pitanje iz Istraživanja (2010.god)., da li će nastaviti studirati ili pokušati naći posao, 129 mladih je odgovorilo na sljedeći način:

	GRAD	SELO
a) nastaviti studirati	41,11%	36,84%
b) pokušati naći posao	51,11%	60,52%
c) drugo (navesti)	7,78%	2,63 %

- upitani da li se u BiH poštuju ljudska prava najveći broj ispitanika, njih 54% smatra da se prava uglavnom ne poštuju, 35% da se osrednje poštuju dok samo 1% ispitanika misli da se poštuju u potpunosti;

Na području opštine Bratunac djeluje veliki broj NVO-a čiji rad doprinosi povećanju tolerancije između pripadnika različitih nacionalnosti, kao i poboljšanju životnog standarda i zaštite životne sredine.

Iako je veliki broj stanovnika svjestan šta znači tolerancija prema drugim ljudima, zdrav odnos u porodici ali i prema sebi i prirodi veoma često se na terenu mogu zateći negativni primjeri koji svjedoče o nepoštovanju prirodne sredine. Zagađivanje rijeka, zelenih površina, nepoštovanje zdrave sredine daje negativan primjer mlađim generacijama. Lokalni Ekološki Akcioni Plan (LEAP) na teritoriji opštine Bratunac je usvojen, što bi trebalo, pored identifikovanja prioriternih problema, da pomogne rješavanju i uklanjanju istih. Prema LEAP-ovoj anketi, koju je popunilo 5.837 stanovnika, 70 % smatra da je stanje životne sredine nezadovoljavajuće ili loše. Sami građani su tom prilikom identifikovali i glavne zagađivače, 50% smatra da su to deponija smeća i kanalizacione vode, a nadu pruža 50 % anketiranih koji su izjavili da bi se uključili u rešavanje problema zaštite životne sredine.

Rezultati ove ankete svjedoče da su građani svjesni problema, da ih realno identifikuju kao i da su spremni da se suoče sa rješavanjem istih. To nas dovodi do zaključka da je čovjekov odnos prema okolini na zavidnom nivou, odnosno da je kultura življenja zaživjela i kod nas.

Ipak je potrebno, NVO kao i opštinske službe i škole što više uključiti u zajednički plan za podizanje svijesti o životnoj sredini kroz konkretne akcije.

2. Identifikovani problemi u okviru obrazovanja i kulture življenja:

1. Sportski tereni u okviru škola su nedovoljno opremljeni, dok pojedine područne škole ne poseduju nikakve terene za sportske aktivnosti.
2. Roditelji su nedovoljno uključeni u rad i život škole.
3. Veliki broj mladih nema mogućnost da nastavi školovanje na visokoškolskim ustanovama.
4. Ekološka svijest mladih je na veoma niskom nivou i zaštiti životne sredine je posvećena nedovoljna pažnja.
5. Mladi nisu zadovoljni obrazovnim sistemom, odnosno njegovim provođenjem. Učenici/e nisu uključeni u proces reforme obrazovnog sistema, a obrazovni sistem nije prilagođen mladima.
6. Mogućnosti za provođenje neformalne edukacije su minimalne.

3. Podjela problema po bitnosti i hitnosti njihova rješavanja

<u>vrlo hitno ali nebitno¹</u>	<u>vrlo hitno i vrlo bitno</u>
1. Mladi nisu zadovoljni obrazovnim sistemom, odnosno njegovim provođenjem. Učenici/e nisu uključeni u proces reforme obrazovnog sistema, a obrazovni sistem nije prilagođen mladima.	1. Ekološka svijest mladih je na veoma niskom nivou i zaštiti životne sredine je posvećena nedovoljna pažnja. 2. Roditelji su nedovoljno uključeni u rad i život škole. 3. Veliki broj mladih nema mogućnost da nastavi školovanje na visokoškolskim ustanovama 4. Mogućnosti za provođenje neformalne edukacije su minimalne ² .
<u>nije ni hitno ni bitno</u>	<u>nije hitno ali je bitno</u>
	5. Sportski tereni u okviru škola su nedovoljno opremljeni, dok pojedine područne škole ne poseduju nikakve terene za sportske aktivnosti.

¹ Nije u nadležnosti opštinske vlasti.

² Rješenja ovog problema nalaze se u drugim oblastima.

Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije	Troškovi
5.3.obrazovanje i kultura življenja					
Sportski tereni u okviru škola su nedovoljno opremljeni, dok pojedine područne škole ne poseduju nikakve terene za sportske aktivnosti	Mladi imaju bolje mogućnosti za rekreativno bavljenje sportom i slobodno vrijeme provode aktivno na sportskim terenima.	- napraviti popis svih sportskih objekata i evidentirati stanje u kakvom su. - dovesti sportske objekte u stanje funkcionisanja	Kontinuirano tokom tri godine	Opština, škole,	- finansiraće se kroz druge stavke (participativno budžetiranje Opština, međunarodne organizacije, građani)
Roditelji su nedovoljno uključeni u rad i život škole	Aktivni savjeti roditelja u školama koji su spremni da iniciraju pozitivne promjene u školama.	- organizovati radionice za savjete roditelja	Kontinuirano tokom tri godine	Škole, Savjeti roditelja, NVO	2010:200 KM 2011:200 KM 2012:200 KM
Veliki broj mladih nema mogućnost da nastavi školovanje na visokoškolskim ustanovama	Većem broju mladih omogućeno studiranje.	- pokrenuti inicijativu da se broj stipendija ne smanjuje, nego da se povećava. - uključiti biznis sektor da stipendira neophodne mu kadrove	Kontinuirano tokom tri godine	Opština, Biznis sektor, omladinske organizacije	100.000 ,00* 100.000,00 * 100.000,00* * (finansiranje iz drugih budžetskih stavki)
Ekološka svijest mladih je na veoma niskom nivou i zaštiti životne sredine je posvećena nedovoljna pažnja.	Ekološka svijest mladih, ali i drugih građana na području opštine je povećana.	- organizovati edukaciju, kampanje, - identifikovati kritične tačke u gradu u smislu ekološke ugroženosti i raditi na njihovom uklanjanju	Kontinuirano tokom tri godine	Škole, Opština (komunalna i ekološka inspekcija) LEAP tim Biznis sektor, NVO	2010: 200 KM 2011: 300 KM 2012: 400 KM

Troškovi po godinama:

Godina	Iznos
2010	400 KM
2011	500 KM
2012	600 KM
ukupno:	1.500 KM

5.4. Informisanje mladih

„ Informacija je često ključ za učešće i pravo mladih da imaju pristup informacijama vezanim za mogućnosti i pitanja koja ih zanimaju, prepoznata je i zauzima visoko mjesto u službenim evropskim i međunarodnim dokumentima, i ne samo u kontekstu lokalnog i regionalnog života“ (Evropska povelja o učešću mladih na opštinskom i regionalnom nivou)

1. Analiza stanja

Pristup informacijama i mogućnost analize i korištenja informacija su vrlo važni za mlade. Informacije trebaju biti pružane na način koji proširuje mogućnosti dostupne mladim ljudima, te da na taj način promovišu njihovu samostalnost i osnaživanje.

Pravo na informisanje prepoznato je u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima, Konvenciji o pravima djeteta, Evropskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, te u Preporuci Vijeća Evrope koja se tiču informisanja i savjetovanja mladih u Evropi.

Informisanje mladih na lokalnom nivou označava da lokalne vlasti informišu redovno mlade ljude o svim temama koje ih interesuju kroz sljedeće aktivnosti: informisanje, konsultacije, savjetovanje, vodstvo, podršku, podučavanje, umrežavanje i upućivanje na specijalizovane službe.

Subjekti koji bi trebali obavljati aktivnosti informisanja na području opštine Bratunac su Odsjek za društvene djelatnosti, Komisija za mlade i omladinske organizacije.

Činjenica je da postoji razlika u protoku informacija prema mladima u urbanom i onih u ruralnom području. Nezahvalna situacija u kojoj se nalaze mladi u seoskim područjima se bazira upravo na nedovoljnoj informisanosti o dešavanjima interesantnim za njih. Jedan od najvećih problema opštine jeste upravo ovakva informativna nepovezanost. Ona se ogleda u tome što informacije, koje bi trebale biti dostupne svima, ostaju zatvorene u uskom krugu njihovih korisnika, odnosno onih koji su aktivni na nekim poljima. Iako se svi vidovi organizovanja mladih zasnivaju na dobronamjernim razlozima i želji za omasovljenjem, vrlo brzo dolazi do problema slabog protoka informacija. Ovo se dešava i zato što mladi koji nisu uključeni u bilo kakve organizacije, vrlo često i ne pokazuju nikakav interes za dobijanje informacija i umrežavanje sa drugim mladima, a to opet iz razloga nepostojanja te inicijalne informacije koja bi ih aktivirala.

Istraživanje rađeno za potrebe CARE projekta „Mladi za mir“ na području opštine Bratunac pokazalo je da mladi nisu dovoljno upoznati sa radom/postojanjem Referenta za mlade i Komisijom za mlade. Nešto je veći procenat onih koji su upoznati sa postojanjem Savjeta učenika srednje škole, međutim ni u ovom slučaju nisu upoznati sa radom i djelovanjem Savjeta.

Ispitanici su na pitanje da li su upoznati i / ili uključeni u rad određenih organizacija ili subjekata na području opštine, odgovorili na sljedeći način:

1. SAVJET UČENIKA

❖ **DA 103 ili 37,05%**

❖ **NE 175 ili 62,95%**

2. KOMISIJA ZA MLADE

❖ **DA 27 ili 9,71%**

❖ **NE 251 ili 90,27 %**

3. REFERENT ZA MLADE

❖ **DA 12 ili 4,32 %**

❖ **NE 266 ili 95,69%**

4. OMLADINSKA POLITIKA I AKCIONI PLAN ZA MLADE

❖ **DA 12 ili 4,32 %**

❖ **NE 266 ili 95,68**

2. Problemi mladih

1. Ne postoje institucije koje se bave informisanjem mladih, a koje su podržane od strane lokalnih vlasti, niti lokalne vlasti u svojim pravnim aktima imaju definisanu i uređenu oblast rada sa mladima vezano za omladinsku mobilnost, informisanje i savjetovanje mladih
2. Ne poštuju se odredbe Evropske povelje o učešću mladih u životu na lokalnom nivou koji se odnose na područja informisanja i savjetovanja mladih
3. Mala je prisutnost tema o položaju mladih u medijima što negativno utiče na njihovu informisanost
4. Nepostojanje većeg broja omladinskih organizacija na području opštine koje bi okupljale mlade i omogućile da u međusobnim kontaktima dođu do informacija
5. Nepostojanje adekvatne saradnje omladinskih organizacija i neformalnih grupa mladih sa Komisijom za mlade i Referentom za pitanja mladih
6. Komisija za mlade, kao ni referent nemaju adekvatne informacije neophodne mladima za sudjelovanje u društvenom životu i razvoj karijere
7. Nepostojanje info-centra koji bi obavljao aktivnosti informisanja mladih, kao i ostale aktivnosti iz omladinskog informativnog rada (savjetovanje, konsultacije i sl)
8. Nezainteresovanost opštinskih vlasti prema ovom problemu i nepostojanje stavke u budžetu za ove aktivnosti doprinosi povećanju problema

3. Podjela problema po bitnosti i hitnosti njihova rješavanja

<u>vrlo hitno ali nebitno³</u>	<u>vrlo hitno i vrlo bitno</u>
	<ol style="list-style-type: none">1. nepostojanje većeg broja omladinskih organizacija na području opštine koje bi okupljale mlade i omogućile da u međusobnim kontaktima dođu do informacija2. nepostojanje adekvatne saradnje omladinskih organizacija, kao ni neformalnih grupa mladih sa Komisijom za mlade i Službenikom za pitanja mladih3. mladi nisu upoznati sa svojim pravima, odnosno dužnostima opštinske komisije i Službenika za pitanja mladih4. Komisija za mlade i Službenik za pitanja mladih nemaju adekvatne informacije neophodne mladima za učestvovanje u društvenom životu i razvoj karijere5. nepostojanje Info centra koji bi obavljao aktivnosti informisanja mladih6. nezainteresovanost opštinskih vlasti za ovaj problem i nepostojanje stavke u budžetu koja se odnosi na informisanje mladih
<u>nije ni hitno ni bitno</u>	<u>nije hitno ali je bitno</u>

Definisanje strateškog cilja za programsko područje

1. Upoznavanje mladih sa radom i dužnostima Komisije za mlade i Službenika za rad sa mladima
2. Poticanje mladih na osnivanje omladinskih organizacija i učestvovanja u društvenom životu
3. Uspostavljanje jake saradnje Komisije za mlade, Službenika za pitanja mladih sa omladinskim organizacijama i neformalnim grupama mladih sa područja cijele opštine
4. Otvaranje omladinskog Info centra
5. Ugrađivanje u budžet stavke za informisanje mladih

Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije	Troškovi
5.4. Informisanje mladih					
Nepostojanje dovoljno omladinskih organizacija na području opštine koje bi okupljale mlade i omogućile da u međusobnim kontaktima dođu do informacija	Osnivanje nekoliko omladinskih područja, kako u ruralnom, tako i u gradskom području	- podsticanje mladih na omladinsko udruživanje radi sopstvenih ciljeva - radionice na temu „Omladinsko organizovanje“	Kontinuirano tokom tri	Opština, Komisija za mlade Omladinske organiz.	2010: 100 KM 2011: 100 KM 2012: 100 KM
Nepostojanje adekvatne saradnje omladinskih organizacija, kao ni neformalnih grupa mladih, sa komisijom za mlade i referentom za mlade	Aktivna i jaka saradnja sa omladinskim organizacijama, kao i neformalnim grupama mladih koji bez ustručavanja dolaze do informacija -imenovanje predstavnika mladih koji će biti kontakt osobe iz MZ za izradu baze podataka	- uspostavljanje saradnje praveći početne sastanke u mjesnim zajednicama, kako gradskim, tako i seoskim - određivanje dana i vremena u toku sedmice kada su članovi komisije na raspolaganju mladima	Kontinuirano tokom tri godine	Opština Komisija za mlade	2010: 300 KM 2011: 300 KM 2012: 300 KM
Mladi nisu upoznati sa svojim pravima, odnosno dužnostima opštinske komisije za mlade i referenta za pitanja mladih	Mladi znaju i hoće da koriste svoje pravo na informisanje	- upoznavanje mladih sa radom Komisije i rado referenta na sastancima u mjesnim zajednicama	Kontinuirano tokom tri godine	Opština Komisija za mlade	2010: 100 KM 2011: 150 KM 2012 : 200 KM
Komisija za mlade, kao ni referent nemaju adekvatne informacije neophodne mladima za učestvovanje u društvenom životu i razvoju karijere	- komisija za mlade i referent imaju sve neophodne informacije obrazovanju, poslu, pravima, omladinskim organizacijama i sl.	- prikupljanje informacija sa web stranica univerziteta - prikupljanje inform.o poslovima koji se nude na užem i širem području opštine	Kontinuirano tokom tri godine	Komisija za mlade Omladinske organiz.	2010: 0 2011: 0 2012: 0

Nepostojanje info-centra koji bi obavljao aktivnosti informisanja mladih, kao i ostale aktivnosti iz omladinskog informativnog rada (savjetovanje, konsultacije i sl.)	Info centar sa obučanim kadrovima za rad sa mladima	Iznalaženje pogodnog prostora za kancelariju Opremanje kancelarije		Opština Komisija za mlade Međunarodne organizacije	Finasiraće se iz drugih izvora (međunarodne organizacije)
Nezainteresovanost opštinskih vlasti za ovaj problem i nepostojanje stavke u budžetu za ove aktivnosti	Opštinske vlasti su zainteresovane za rješavanje ovog problema i u budžet je ugrađena stavka za informisanje mladih	- lobiranje Komisije za mlade kod svih odbornika za Rješavanje ovog problema	Kontinuirano tokom tri godine	Komisija za mlade Odbornici	2010: 0 2011: 0 2012: 0
nepostojanje razglasa u Srednjoškolskom centru	Postavljen razglas i učenici informisani	Nabavka razglasa	2010	Savjet učenika srednje škole, Opština	Finansiraće se iz drugih izvora

Godina	Iznos
2010	500 KM
2011	550 KM
2012	600 KM
ukupno:	1.650 KM

5.5 Zdravlje mladih

Analiza stanja

Opština Bratunac kao jedna od najnerazvijenijih opština u RS ima mali procenat zdravstveno osiguranih lica.

Nezaposlenost i neimaština roditelja, nemogućnost kontinuirane zdravstvene zaštite i prevencije, doveli su do veoma lošeg zdravstvenog stanja većeg dijela mladih na području opštine Bratunac. Zdravlje mladih, posmatrano u sklopu sa zdravstvenim problemima drugih populacija, ima niz specifičnosti. Sve je veće prisustvo bolesti ovisnosti: pušenja, upotrebe alkohola i droge, kao i pojava gojaznosti (pretilnosti) što predstavlja glavne faktore rizika hroničnih nezaraznih bolesti u svijetu. Neuredna i nezdrava ishrana, povezana sa upotrebom „brze hrane“ dovodi neizostavno do gojaznosti, povećanja holesterola i šećera u krvi.

U posljednje vrijeme često se susrećemo sa problemom da se mladi, posebno djevojke, pri situaciji u kojoj se pojavi višak kilograma, podvrgavaju dijetama bez stručnog nadzora i na svoju ruku, uz slabu ili nikakvu fizičku aktivnost, a često i uzimanjem neprovjerenih medikamenata, što može da ugrozi njihovo zdravlje.

- Na području opštine Bratunac registrovano je 8 mladih pacijenata (od 10 do 20 godina) koji se liječe od Diabetes Mellitus-a, Insulin zavisnog.
- Veći broj mladih počinje sa pušenjem već u osnovnoj školi, dok u srednjoj školi puše u prosjeku između 15 i 30 cigareta. Kod nekih od njih već su uočeni znaci epizodnih astmatičnih napada i hroničnog bronhitisa.
- U osnovnoj školi veći broj mladih po prvi put se sreće i sa alkoholnim pićima.

Poražavajuće je visok postotak ženske omladine dovežene u alkoholisanom stanju u Hitnu službu Doma zdravlja. Prekomjerna upotreba alkohola često dovodi do agresivnog ponašanja, tuča, saobraćajnih udesa i lošeg uspjeha u školi.

- u Bratuncu je evidentirano i zakonski sankcionisano više lica koja su optužena za upotrebu i rasturanje droga i opojnih sredstava.
- u porastu je i broj mladih oboljelih od tuberkuloze, parazitnih bolesti i seksualno prenosivih bolesti, što je odraz loših higijenskih i socijalnih uslova, te neinformisanosti.
- Na opštini Bratunac je evidentirano i nekoliko smrtnih slučajeva kod mladih oboljelih od malignih bolesti (leukemije, tumor mozga, tumor testisa, Morbus Hodkin i sl.)
- evidentirana je neredovna vakcinacija školske djece i veoma loše stanje zuba. Na posljednjem sistematskom pregledu đaka od 7 do 14 godina dobijeni su poražavajući podaci: samo 10 % djece je imalo je zadovoljavajući zubni status, a kod 20 % njih evidentirani su deformiteti na kičmi (loše držanje tijela pri sjedenju u klupi, preopterećenost kičme teškim đačkim torbama i sl.)
- zbog loše informisanosti i zbog nepraktikovanja „sigurnog seksa“ evidentirano je više neželjenih maloljetničkih trudnoća (na pitanje kojim kontraceptivnim metodama se služe, najveći procenat ispitanih izjavljuje (50%) kako uopšte ne praktikuje seksualne odnose. Od onih koji upražnjavaju seksualne odnose, najveći procenat (29%) ne koristi ništa, 16 % se služi kondomima, a veoma mali procenat se služi drugim kontraceptivnim sredstvima. Evidentno je da djevojke redovno ne posjećuju ginekologa i veoma malo pažnje poklanjaju ovom vidu zdravstvene zaštite. Česti slučajevi su da mlade žene odlaze na ginekološki pregled prvi put, tek kada ostanu u drugom stanju.

Na području opštine Bratunac u domenu rada policije, evidentira se, narušavanje javnog reda i mira, a posebno u noćnim satima. Takav slučaj je izražen u nekorektnom i drskom ponašanju pojedinih mladih prema radnicima MUP-a, što je izraženo na prostoru školskog dvorišta Srednjoškolskog centra i Parka, gdje se u noćnim satima okuplja veći broj mladih koji svoje slobodno vrijeme tu provode uz alkohol.

2. Problemi mladih

1. Porast upotrebe droga, alkohola i cigareta kod mladih.
2. Evidentirano povećanje broja mladih oboljelih od zaraznih i spolno prenosivih bolesti.
3. Loš zubni status kod mladih na sistematskim pregledima.
4. Poremećaji u rastu i razvoju mladih su u porastu.

3. Podjela problema po bitnosti i hitnosti njihova rješavanja

<u>vrlo hitno ali nebitno</u>	<u>vrlo hitno i vrlo bitno</u>
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Porast upotrebe droga, alkohola i cigareta kod mladih. 2. Evidentirano povećanje broja mladih oboljelih od zaraznih i spolno prenosivih bolesti. 3. Loš zubni status kod mladih na sistematskim pregledima. 4. Poremećaji u rastu i razvoju mladih su u porastu.
<u>nije ni hitno ni bitno</u>	<u>nije hitno ali je bitno</u>

Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije	Troškovi
5.5. zdravlje mladih					
Porast upotrebe droga, alkohola i cigareta kod mladih.	Svijest mladih o štetnosti navedenih poroka je podignuta. Smanjen broj uživaoca na minimum.	- organizovati edukaciju u školama, educirati roditelje - realizovati kampanje za sprovođenju zakona o zabrani prodaje duvanskih proizvoda licima mlađim od 18 godina	Tokom tri godine u kontinuitetu.	Škole, Opština Bratunac, Policija, Dom zdravlja, NVO. omladinske organizacije	2010: 1.000 KM 2011: 1.000 KM 2012: 1.000 KM
Evidentirano povećanje broja mladih oboljelih od zaraznih i spolno prenosivih bolesti.	Preventivno djelovati kako bi se zarazne bolest stavile u okvir podnošljivog.	- edukovati mlade na temu kontracepcije - osmisliti i distribuirati letke na temu „Siguran sex“ - organizovati redovne preglede mladih u školama	Tokom tri godine u kontinuitetu.	Škole, Opština Bratunac, Dom zdravlja, NVO, Omladinske organizacije	2010: 500 KM 2011: 500 KM 2012: 500 KM
Loš zubni status kod mladih na sistematskim pregledima.	Podignuta svijest o značaju zdravih zuba. Znatno poboljšan zubni status kod mladih.	- edukovati mlade o značju zdravih zuba za cjelokupno stanje organizma - organizovati redovne preglede mladih u školama	Tokom tri godine u kontinuitetu	Škole, Opština Bratunac, Dom zdravlja, NVO	2010: 200 KM 2011: 200 KM 2012: 200 KM
Poremećaji u rastu i razvoju mladih su u porastu.	Smanjen broj poremećaja. Mladi Bratunca žive zdravim životom.	- sprovesti kampanje i edukaciju o važnosti zdrave ishrane i redovne fizičke aktivnosti - organizovati redovne preglede mladih u školama	Tokom tri godine u kontinuitetu.	Škole, Opština Bratunac, Dom zdravlja, Odisej	2010: 200 KM 2011: 200 KM 2012: 200 KM

Troškovi po godinama:

Godina	Iznos
2010	1.900 KM
2011	1.900 KM
2012	1.900 KM
ukupno:	5.700 KM

5.6. Mirovne inicijative

1. Analiza stanja

Uzimajući u obzir ratne događaje na ovome području, te teško breme ratnog naslijeđa, koje nose ljudi iz ovog dijela BiH, te primajući k znanju sve ratne događaje koje su prouzrokovali razne zločine, i koji su imali za posljedicu ratne patnje i gubitak najmilijih, dolazimo do zaključka, da je područje opštine Bratunac trusno tlo, podložno različitim vrstama manipulacije i pritisaka, sa osnovnom idejom prouzrokovanja nemira među stanovništvom i oživljavanja osvetničkog raspoloženja, a sve sa ciljem neprihvatanja i odbacivanja „druge strane“ u „svoj“ prostor.

Posljednjih godina, nekoliko međunarodnih i lokalnih organizacija, pokušava da se bavi izgradnjom mira na ovom području, te je u tu svrhu pokretano više projekata. Od međunarodnih organizacija prednjačio je Nansen Dialog Centar, QPSW (kveker peace and social witnesses),jednim dijelom UNDP, CARE International i GTZ .Od lokalnih organizacija koje su dale svoj doprinos ističu se : OO Odisej, Forum žena Bratunac, Udruženje žena „Priroda“,kao i Udruženje žena „Maja“ Kravica. Ako pretpostavimo da je materijalni prosperitet ,uslov koji je veoma bitan za izgradnju suživota, onda se broj ovih organizacija umnožava, jer je svaka NVO na ovom prostoru na neki način pokušala da popravi životni standard stanovnika zajednice.

Nansen Dialog Centar Sarajevo je organizacija koja se svojim edukacionim programima bazira na stvaranju obučeniha lica iz reda NVO-a, odbornika, prosvetnih radnika, mladih i građana iz ruralnih zajednica za pomagače na kreiranju mirovnih politika u našoj zajednici. Dvije grupe su boravile na edukaciji u Norveškoj te posjeduju iskustvo i vještine iz ove oblasti. Poslije njih, tu je QPSW Sarajevo, koji je radio na mirovnom obrazovanju mladih i na njihovom osnaživanju i promociji.

CARE International je u 2009.godini pokrenuo realizaciju projekta MLADI ZA MIR, uz finansijsku podršku od strane Evropske Unije i Ambasade Republike Mađarske. Cilj projekta MLADI ZA MIR je podrška mirovnom procesu i jačanje sigurnosti u nestabilnom području koje obuhvata opštine Srebrenica,Bratunac, Vlasenica i njihovu okolinu. Projektne aktivnosti su usmjerene jačanju organizacija i aktivnosti mladih, koji su vitalan element budućnosti lokalnih zajednica i zemlje, a odvijaće se kroz edukaciju mladih aktivista i osoblja partnerskih organizacija, te različite kulturne, sportske i druge aktivnosti u zajednici, planirane u skladu sa procjenjenim potrebama i interesima. Osnovni ciljevi projekta su jačane uloge mladih i civilnog društva, te razvoj tolerancije i saradnje u svim segmentima društva, čime se stvaraju preduslovi za izgradnju održivog mira, ekonomski i socijalni razvoj lokalnih zajednica i društva u cjelini.

Prema istraživanju koje je urađeno za ovaj projekat u maju 2009 godine,37,91% mladih smatra da su njihova ljudska prava ugrožena, što govori o određenom osjećaju nesigurnosti kod mladih. Isto tako, prema navedenom istraživanju, preko 80% mladih smatra da se kvalitet života i izgradnja mira podstiče održavanjem kulturnih i sportskih događaja, te ih smatra potrebnim.

Projekat MLADI ZA MIR je veoma bitan za lokalnu zajednicu, jer već izdvaja finansijska sredstava za aktivnosti predviđene u ovoj oblasti Strategije za mlade.

Tačan iznos sredstva koja su do sada utrošena na mirovne inicijative, ne mogu se precizirati. Naša procjena je da je uloženo oko 220 000 KM na projekte koji se direktno dotiču mira ili izgradnju mira imaju u svojoj svrsi ili nazivu. Broj obučeniha mladih ljudi sa područja opštine koji imaju iskustva i vještine da se bave ovom

problematikom jeste 8. To su ljudi za koje mislimo da su prošli dovoljan broj edukacija, treninga i seminara i koji bi mogli aktivno raditi u zajednici na pokretanju mirovnih inicijativa i moderaciji konflikata. Ovim inicijativama podršku mogu dati i druge NVO-a svojim projektnim aktivnostima i edukovana lica iz ove oblasti.

Konstatujemo, da je u prvim godinama, po porastu broja povratnika broj nacionalnih incidenata bio u porastu, potom u padu, a danas ima jednu kontinuiranu konstantu. Smirivanju strasti je doprinosila baza SFOR-a koja se nalazila na području Opštine, a kasnije se povukla i ostavila blagi vakum.

Mladi u ovakvim uslovima, odrastaju u svojim malim autonomnim zajednicama, prijateljskim klapama, porodicama, gdje nastaju narativi i urbane legende o samom ratu i njegovom toku, te se stvara netrpeljivost, vještački izazvan strah i predrasude o ljudima druge nacionalnosti.

Velikim dijelom, sve ove navode, potvrđuje i istraživanje koje je sprovedeno na području opštine Bratunac koje pokazuje da 35% ispitanika, misli da će budućnost društva, ka kojoj idu, biti mnogo gora nego što je to slučaj sa sadašnjošću. Ovaj podatak govori da su mladi u svojevrsnoj depresiji i letargiji i da imaju zebnju od sutrašnjice. Istraživanje pokazuje da mladi u našoj opštini, uglavnom, još uvijek žive u zajednici sa svojim roditeljima, da ih mali broj studira te da se znatan dio zadržao samo na osnovnom ili srednjem obrazovanju! Ipak, raduje to što ih čak 45% očekuje da će njihova lična budućnost biti mnogo bolja nego sadašnjost. Po ovom istraživanju 35% mladih bi zauvijek napustilo našu zemlju i nikada se ne bi vratilo. Bitna stvar u istraživanju jeste, da je čak 74% mladih sebe označilo kao velikim vjernicima. Uzrok tome vjerovatno jeste i jedan od konteksta tragičnog rata, koji je uticao na naše mlade velikom potrebom da izraze svoju vjersku pripadnost i da se jasno deklariraju koje su vjere i nacije.

Najbitnija informacija koja proizilazi iz istraživanja jeste da npr. bošnjačka omladina izražava visok stepen neprihvatanja drugih nacija, posebice srpske, ali da je situacija apsolutno ista i na drugoj strani, kod srpske omladine, koja ima identičan stav prema bošnjacima.

Istraživanje kojim smo se poslužili potvrđuje naše strepnje i pokazuje trenutnu situaciju u Bratuncu, a to je da jasna podjela između mladih Srba i Bošnjaka postoji i jasno je izražena. I jedna i druga grupa, odrastaju i žive u neimaštini sa gotovo istim strepnjama prema budućnosti.

3. podjela problema po bitnosti i hitnosti njihova rješavanja

<u>vrlo hitno ali nebitno</u>	<u>vrlo hitno i vrlo bitno</u> <ol style="list-style-type: none">1. <u>pokretanje što više omladinskih inicijativa sa ciljem poboljšanja života mladih kao bitnog preduslova za izgradnju mira</u>2. <u>informisanje mladih o njihovim ljudskim pravima I stvaranje atmosfere poštovanja, reda, kao I razumjevanje rada policije</u>3. <u>upoznavanje I stvaranje osjećaja lokalnih opštinskih vlasti sa potrebom stvaranja aktivnog I realnog mira u cilju pružanja podrške istih</u>4. <u>upoznavanje mladih sa mirovnim inicijativama na području opštine I rad na njihovom što masovnijem uključivanju u navedene</u>
<u>nije ni hitno bi bitno</u>	<u>nije hitno ali je bitno</u>

2. Definisanje strateškog cilja za “MIROVNE INICIJATIVE”

Opšti ciljevi:

1. edukovanje mladih na temu mira i ljudskih prava
2. snaženje lokalne zajednice na polju građanske hrabrosti
3. rad na razbijanju ksenofobija i predrasuda
4. podsticanje mladih na uključivanje u aktivnosti koji grade i razvijaju lokalnu zajednicu
5. uvezivanje mladih iz mjesnih zajednica i usmjeravanje jednih na druge

Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije	Troškovi
5.6.mirovne inicijative					
Mladi nisu dovoljno upoznati sa ljudskim pravima	Mladi su svjesni svojih prava i otvoreno se zalažu z anjih	- kampanja - edukativne aktivnosti	2010,2011,2012	OO ODISEJ Komisija za mlade	Finansira se iz drugih izvora: CARE-projekat Mladi za mir
Nedovoljn agrađanska hrabrost	Mladi građani uvjereni u snagu institucija i njihovu zaštitu na polju promocije mira i suživota	- kampanja - edukativne aktivnosti	2010.2011,2012	OO ODISEJ Komisija za mlade	Finansira se iz drugih izvora: CARE-projekat Mladi za mir
Ksenofobija i apatija	Podstaknuti mladi i pružen aim prilika da se slobodno kreću i upoznaju druge dijelove BiH	- ekskurzije - kampanje - edukacije	2011,2012	OO ODISEJ Komisija za mlade OPŠTINA	Finansira se iz drugih izvora: CARE-projekat Mladi za mir
Mladi nedovoljno aktivno uzimaju učešće u akcijama za snaženje lokalne zajednice	Mladi se vrlo rado odazivaju i uključuju u akcije	- edukacija	2010,2011,2012	OO ODISEJ Komisija za mlade OPŠTINA	2010: 500 KM 2011: 600 KM 2012: 700 KM
.					

Troškovi po godinama:

Godina	Iznos
2010	500 KM
2011	600 KM
2012	700 KM
ukupno:	1.800 KM

6.SAŽETAK

Opština Bratunac i mladi su svjesni da probleme ne mogu riješiti preko noći, te su stoga krenuli sistemski i zajednički u rješavanje nagomilanih problema.

Na putu realizacije navedenih aktivnosti svim akterima će biti potrebna pomoć vladajućih struktura i same Opštine Bratunac, koja je i do sada podržavala mlade u okviru svojih mogućnosti.

6.1. Pregled troškova po oblastima i godinama

PROGRAMSKA PODRUČJA	2010. god.	2011. god.	2012. god.	UKUPNO
Zapošljavanje I preduzetništvo mladih	1.100 KM	1.900 KM	2.700 KM	5.700 KM
Kultura,rekreativni život,učešće mladih u društvu I volonterski rad	3.200 KM	4.200 KM	5.300 KM	12.700 KM
Obrazovanje I kultura življenja	400 KM	500 KM	600 KM	1.500 KM
Informisanje mladih	500 KM	550 KM	600 KM	1.650 KM
Zdravlje mladih	1.900 KM	1.900 KM	1.900 KM	5.700 KM
Mirovne inicijative	500 KM	600 KM	700KM	1.800 KM
UKUPNO:	7.600 KM	9.650 KM	11.800 KM	29.050 KM

MOGUĆI IZVORI FINANSIRANJA:

- **Opština Bratunac**
- **Ministarstvo za porodicu, omladinu i sport RS**
- **Savjet ministara BiH**
- **Domaći poduzetnici i šira lokalna zajednica**
- **Međunarodne organizacije i institucije**

6.2. Provođenje i monitoring

Strategija za mlade napisana je s ciljem da nađe svoju primjenu u roku, koji je njome predviđen. Ona predstavlja prvi dokument koji planski i strateški prilazi rješavanju problema i zadovoljavanja potreba mladih.

Provođenjem strategije i u njoj predviđenih planova djelovanja u šest različitih oblasti omogućuje se ciljan i svrsishodan pristup unaprijeđenju položaja mladih na području opštine Bratunac. Kako bismo u naredne tri godine, za koliko je strategija i napisana, mogli pratiti i evaluirati aktivnosti koje se provode, neizostavno je da se Grupa za

podršku, odnosno radne grupe sastaju periodično i po potrebi, kako bi sagledali provođenje, u odnosu na planirane ciljeve, rezultate, aktivnosti, ali i troškove. Stalna konzultacija uključenih subjekata u izradi, a kasnije i u realizaciju aktivnosti, doprinijeti će aktuelizaciji strategije u skladu s trenutnim potrebama i redefinisaju problema i potreba mladih. Iz tog razloga strategija neće predstavljati konačni dokument, već proces koji traje i koji će biti podložan izmjenama i dopunama.

Sistemi praćenja (tzv. monitoringa) omogućavće svim uključenim stranama da se informišu o napretku provođenja strategije, te da u političkom procesu koriste svoj uticaj kako bi Opština budžetska sredstva što bolje utrošila i jednako tako prezentovala javnosti.

Monitoring strategije za mlade od posebnog je značaja s obzirom da (još) ne postoje iskustva koja bi potvrdila uspješnost određenih aktivnosti u rješavanju problema.

U monitoring trebaju biti uključeni svi subjekti iz omladinskog sektora — ne samo osobe koje su učestvovala u izradi strategije već i implementatori, ciljne grupe (korisnici, tj. mladi), te druge organizacije, institucije i ustanove koje imaju kontakte i saradnju sa mladima.

Monitoring je od odlučujuće bitnosti i za to da dinamika učešća partnera u provodenju strategije, koja je nastala u samoj njenoj izradi, ostane i u fazama implementacije.

Monitoring služi dakle, da ustanovi u kojoj mjeri i koliko uspješno strategija doprinosi poboljšanju položaja mladih. Na dva ključna pitanja može se odgovoriti monitoringom:

1. Obećavaju li strategija i realnost njenog provodenja da će se problemi mladih smanjiti? Je li strategija (još) validna i provodi li se adekvatno?
2. Slijede li strategiju aktivnosti koje se provode? Postoji li još uvijek osnova za partnerstvo?

Ovi podaci potrebni su kako građanskom društvu, tako i Opštini kako bi mogli stajati iza svoje uloge u partnerstvu.

Tehnike koje će se koristiti za monitoring jesu:

1. anketiranje građana/ki, pogotovo mladih;
2. prikupljanje statističkih podataka (tzv. „institucionalnih podataka”) od svih subjekata koji se bave pitanjima mladih;
3. intervjuisanje ciljnih grupa;
4. održavanje okruglih stolova.

Ove četiri tehnike svakako će pomoći sagledavanju učinka strategije i njenom daljnjem planiranju.

Očekujemo da zajedničkim zalaganjem svih uključenih i zainteresovanih strana, strategija može opravdati svoje postojanje i biti primjer i drugim opštinama kod nas, i šire, da jedino institucionalno i strateško planiranje rješavanja problema i zadovoljavanja potreba mladih, ustanovljenih istraživanjem, može unaprijediti današnji loš položaj mladih u društvu.